

УДК 351.713.072.6

Т. О. Татарова
кандидат юридичних наук,
доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Національної академії внутрішніх справ

СУТНІСТЬ ТА ОСОБЛИВОСТІ ПОДАТКОВОГО КОНТРОЛЮ

Постановка проблеми. Одним із конституційних обов'язків громадян України є обов'язок сплати податків та зборів. В обов'язках платників податків лежить публічний інтерес всіх громадян країни, що виражається у нормах податкового права. Ця складова в оподаткуванні виражається в примусовому характері вилучення деякої частини доходу та породжує у відповідь протидію платників податків на податкові санкції держави, що вбачається в ухиленні від сплати податків та зборів.

Головним принципом податкового законодавства є встановлення самостійності платника податків при розрахунку та сплаті податкових платежів до бюджету. Тому держава зобов'язана забезпечувати безперервний контроль за правильністю сум податків, своєчасністю та повнотою їх надходження до бюджету, а також контроль за дотриманням чинного законодавства.

На сьогодні як в юридичній науці, так і на практиці набуває особливої актуальності та вноситься на перший план проблеми податкового контролю, бо господарючі суб'єкти є самостійними щодо своєї діяльності. Наразі відбувається трансформація колишньої системи розподільних відносин, яка забезпечує формування та використання централізованих грошових фондів. Тим самим більшої самостійності набувають територіальні громади в розподілі та використанні грошових коштів. Це все пов'язано з децентралізацією. Тому ця самостійність вимагає належного контролю за надходженнями і витрачанням грошових фондів із місцевих бюджетів.

Податковий контроль є найважливішим видом державного фінансового контролю, пріоритетність якого виражається значимістю податків і зборів як основним джерелом доходів державного та місцевих бюджетів. Зазначимо, що дослідження теоретичних основ податкового контролю буде значною мірою сприяти на вдосконалення законодавства. Наведені міркування обґрунтовують актуальність обраної теми дослідження.

Стан наукової розробки проблеми. Проблеми податкового контролю досліджувались науковцями, зокрема, Едрінова В. М., Онищенко В. О., Хмільовська К. В., Романовський М. В., Воїнова Т. С., Вінницький Д. В., Кучерявенко М. П. та іншими. Теоретичні та практичні аспекти, що пов'язані з податковим контролем взагалі та фіскальним контролем напрацьовували такі на-

уковці: щодо фінансового та податкового контролю – Буряка П. Ю., Гетьманець О. П., Дудко В. П., Гуцаленко Л. В., Чорна А. М., Дерій В. А., Воронова Л. К., Панова І. В., Маринів О. А., Савченко Л. А., Васюка Ю. М., Федосова В. М., Білухи М. Т., Бурцева А. З., Загороднього В. П., Василика О. Д., Данілова О. Д., Рева Д. В. та інші.

Мета статті полягає у визначенні сутності, змісту та особливостей податкового контролю.

Виклад основного матеріалу. Найважливішими елементами забезпечення економічної безпеки держави є податки. Надання державою населенню суспільних благ і послуг, а також їх кількість і якість значною мірою залежать від сплати податків, яка є однією зі складових економічного благополуччя країни. Безпосередній вплив на забезпечення економічного зростання держави здійснює система оподаткування, яка становить сукупність податків та зборів, що встановлені державою, та механізму їх справляння. Система оподаткування, що ефективно функціонує, – це одна з визначальних складових забезпечення економічного зростання держави. Від механізмів справляння податків залежать забезпеченість держави фінансовими ресурсами та розвиток суб'єктів господарювання.

У податковій системі України податковий контроль є основною підсистемою, що визначається контрольною функцією податків, яка, своєю чергою, реалізується через координацію та контроль фінансово-господарської діяльності платників податків із використанням державними податковими органами різних форм і методів податкового контролю.

Дослідження сутності податкового контролю потрібно розпочати з суті контролю, яка відображена в ст. 1 Лімської декларації керівних принципів контролю [1], де зазначено, що контроль – це не самоціль, а важлива частина системи регулювання, метою якої є виявлення відхилень від стандартів і порушення принципів законності, ефективності, а також збереження витрат матеріальних ресурсів на більш ранній стадії з такою метою, щоб мати можливість вжити заходів, спрямованих на виправлення відхилень, та в деяких випадках притягнути винних до відповідальності, а також вжити заходів щодо одержання компенсації за отриманий збиток та здійснити запобігання і скорочення таких порушень у майбутньому. З огляду на таке визначення контроль дозволяє не

лише запобігати виникненню недоліків у функціонуванні об'єктів управління та оцінювати правомірність використання законодавчих актів, але й аналізувати ефективність правового регулювання управлінської діяльності.

Податковий контроль є одним з найголовніших елементів податкової системи держави. Наукове опрацювання проблем здійснення податкового контролю зумовлене тим, що держава вбачає забезпечення повного та своєчасного надходження грошових коштів до публічних грошових фондів, а також платники податків мають зацікавленість від державних органів в створенні механізму податкового контролю, який не буде утворювати складнощі в господарській діяльності.

Науковцями запропоновано різні визначення «податкового контролю». При цьому думки авторів та підходи в розумінні цього поняття є неоднозначними.

Розглянемо точки зору вчених, які займалися цим питанням.

Так, М. П. Кучерявенко визначає, що особливим видом державного фінансового контролю, який являє собою діяльність податкових органів та їх посадових осіб щодо перевірки виконання вимог податкового зобов'язання або забезпечують їх виконання являється податковий контроль [2, с. 5].

Д. В. Вінницький вважає, що податковий контроль – це проведення податкових перевірок чи інших дій контрольного характеру без включення в них заходів по обліку платників податків [3, с. 27].

Т. С. Воїнова виражає свою позицію щодо податкового контролю в системі державного контролю саме в послідовності сукупних дій та операцій щодо перевірки фінансових, податкових і пов'язаних з ними питань в діяльності суб'єктів господарювання із застосуванням спеціальних форм, методів, обумовлених мобілізацією податків до бюджету [4, с. 125].

М. В. Романовський зазначено, що проведення моніторингу, одержання та обробка інформації щодо відхилення в податкових надходженнях від заданих параметрів, аналіз та оцінка рішень в галузі оподаткування, в тому числі нормативних актів [5, с. 319] є податковим контролем.

Основною функцією контролю є перевірка операцій здійснюваних суспільством з приводу їх законності. Ця функція ототожнюється в контролюючій функції фінансів, при реалізації якої знаходить відображення їх основна соціальна та економічна роль в житті суспільства та держави. Також головною функцією контролю є перевірка правильності здійснення фінансових операцій з дотриманням законодавства. Однією зі складових системи контролю за розвитком соціальних та економічних процесів у суспільстві є фіскальний контроль. Це важлива сфера контролю, що має

певну галузь застосування та відповідне цільове спрямування [6, с. 38]. За природою фіскальний контроль являє собою суб'єктивну діяльність. Це виражається з характеристик контролю, які визначені в теорії управління. Прерогативність фіскального контролю як напрямку контрольної діяльності передбачається важливістю податків та зборів, які являються джерелом формування державного та місцевих бюджетів. Зауважимо, що державний бюджет також має й інші джерела доходів наприклад, продаж частини державної власності, допомога від зарубіжних партнерів та держав. Але все одно головним джерелом поповнення держави являються податки та збори.

У наукових дослідженнях видом фіскального контролю зазначають податковий контроль, що здійснюється у сфері державного управління оподаткування та виявляється в діяльності уповноважених державою суб'єктів щодо стану виконання вимог чинного законодавства особами, на яких покладено обов'язок із сплати податків та зборів, щодо виявлення відхилень у їх діяльності від законодавчо встановлених вимог та їх усунення або припинення, а також по відновленню порушених прав держави на повне та своєчасне отримання сум податкових платежів та недопущення таких порушень в майбутньому.

Враховуючи точки зору авторів у дослідженні поняття податкового контролю, кожна з яких заслуговує на увагу та має право на існування, на нашу думку, це поняття потрібно розглядати одночасно з двох боків. З одного боку, податковий контроль – є системою юридичних прийомів та методів контролю, які вбачають перевірки законності та доцільності дій щодо оподаткування як платників податків, так і уповноважених осіб, котрі здійснюють податковий контроль. З іншого боку, під податковим контролем повинні розуміти предметну компетенцію податкових органів, які застосовують при здійсненні їх контрольних функцій такі форми та методи проведення податкового контролю, котрі встановлені чинним податковим законодавством. Наведені дві концепції податкового контролю існують у нерозривному зв'язку.

Відповідно до ст. 61 Податкового кодексу України, податковий контроль – це система заходів, що вживаються контролюючими органами та координуються центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, з метою контролю правильності нарахування, повноти і своєчасності сплати податків і зборів, а також дотримання законодавства з питань регулювання обігу готівки, проведення розрахункових та касових операцій, патентування, ліцензування та іншого законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи [7].

У Податковому кодексі України не зазначено цілей податкового контролю. Так, забезпечення суб'єктами владних повноважень здійснення податкового контролю має на меті ціль виявлення, запобігання податковим правопорушенням та поновлення порушених прав, а також недопущення порушення податкового законодавства в майбутньому. В податковому контролі цілі його здійснення завжди взаємопов'язані з завданнями, які поставлені перед суб'єктами податкового контролю.

Звернемо увагу, на нашу думку, цілі податкового контролю виходять із цілей фінансової діяльності держави, виражається це в: реалізації завдань соціального та економічного розвитку, використанні фінансових ресурсів для постійного та належного функціонування держави та адміністративно-територіальних одиниць; забезпеченні безпеки та обороноспроможності держави. Безспірно, податковий контроль скоординований на створення сприятливих фінансових умов задля здійснення функцій держави, на своєчасну сплату державі послуг, які не можуть бути предметом приватного підприємництва.

Щодо способів здійснення податкового контролю, то відповідно до Податкового кодексу України це: ведення обліку платників податків; інформаційно-аналітичного забезпечення діяльності контролюючих органів; перевірок та звірок відповідно до вимог Кодексу, а також перевірок щодо дотримання законодавства, контроль за дотриманням якого покладено на контролюючі органи, у порядку, встановленому законами України, що регулюють відповідну сферу правовідносин; моніторингу контрольованих операцій та опитування посадових, уповноважених осіб та/або працівників платника податків.

Взяття на облік у контролюючих органах юридичних осіб, їх відокремлених підрозділів, а також самозайнятих осіб здійснюється незалежно від обов'язку сплати того або іншого податку та збору. З цілю проведення податкового контролю платники податків підлягають реєстрації або взяттю на облік у контролюючих органах за місцезнаходженням юридичних осіб.

Згідно з Податковим кодексом України інформаційно-аналітичне забезпечення діяльності контролюючих органів являє собою комплекс заходів, що координується центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну фінансову політику, щодо збору, опрацювання та використання інформації, необхідної для виконання покладених на контролюючі органи функцій [7].

Інформаційне забезпечення податкового адміністрування розглянемо як предмет правового регулювання це діяльність фіскальних органів, інших органів публічної влади та приватних суб'єктів з розповсюдження, виробництва та збе-

рігання з метою поширення необхідної інформації для здійснення державного управління у сфері оподаткування, з метою ефективного виконання законодавчих норм про податки та збори фіскальними органами й іншими учасниками податкових правовідносин.

З метою отримання податкової інформації контролюючі органи мають право проводити зустрічні звірки даних суб'єктів господарювання щодо платника податків. Зустрічною звіркою є співставлення інформації первинних бухгалтерських та інших документів суб'єкта господарювання, що здійснюється контролюючими органами з метою документального підтвердження господарських відносин з платником податків та зборів.

Цілями моніторингу податкового контролю є встановлення відповідності умов контрольованих операцій, виявлення потенційних ризиків та проведення аналізу ризиків зниження платником податків податкових зобов'язань, а також забезпечення контролю за своєчасністю та повнотою подання звітів про контрольовані операції.

З вище наведеного матеріалу можемо визначити декілька категорій особливостей податкового контролю.

До першої категорії віднесемо «заходи з реєстрації, обліку та контролю». Погоджуємося, що податковий контроль бере свій початок з моменту реєстрації платника податків в органах Державної фіскальної служби та під час ведення обліку платників податків, також ми наголошуємо, що слід віднести ці ключові аспекти до пріоритетних при визначенні поняття «податкового контролю».

До другої категорії маємо віднести «заходи нагляду, спостереження та виявлення відхилень». В. О. Онищенко дає визначення податковому контролю як багаторівнева міжгалузева система спостереження контролюючих державних органів за господарською та фінансовою діяльністю платників податків задля об'єктивного забезпечення формування бюджету та установа її згідно з вимогами чинного законодавства [8, с. 7]. Це визначення є спірним, адже можна постійно спостерігати та порівняти це з бездіяльністю та немати кінцевого результату, бо за допомогою спостереження без певних дій та заходів неможливо поповнювати державний бюджет. Наголосимо, що предмет вивчення має ґрунтуватися на фактах та спостереженнях, які підпадають під перевірку через проведення відповідних процедур. К. В. Хмільовська висловлюється, що податковий контроль є «діяльністю уповноважених осіб податкових органів щодо спостереження за правильності процесу організації платника податків, обліку об'єктів оподаткування, методів обчислення та сплати податків та податкових платежів відповідно до чинного податкового законодавства, виявлення відхилення, які допущені при виконанні норм

податкового законодавства та визначення впливу наслідків порушення на податкові зобов'язання» [9, с. 51]. Так, бачимо, що автор в визначенні «податкового контролю» також акцентує увагу на спостереженні, але з уточненням щодо складових контролю в поєднанні з конкретними діями та причинно-наслідковим зв'язком.

До третьої категорії віднесемо «податкову перевірку», як складову, що відображає «податкового контролю» через розгляд контрольної функції державної фіскальної служби у складі з іншими функціями та визначає її як діяльність органів державної фіскальної служби, що виражається у перевірці повноти і правильності сплати податків та обов'язкових платежів, виявленні та аналізу податкових порушень, а також у покращенні роботи державної фіскальної служби. Слід звернути увагу, що якщо заходи контрольного характеру проводяться і в іншій формі замість податкової перевірки, наприклад моніторинг фінансово-господарської діяльності платника податків у формі кабінетного аудиту, то відображення податкового контролю лише в одній податковій перевірці не є доцільним.

До четвертої категорії віднесемо «моніторинг, одержання та обробку інформації». Слід зауважити, що моніторинг, одержання та обробка інформації є складовими з причинно-наслідковим зв'язком, адже при виявленні відхилень податкових надходжень від заданих чинним законодавством параметрів необхідним є одержання пояснень від платника податків, а також при скоєнні податкових правопорушень похідним є застосування заходів відповідальності, тобто нарахування фінансових санкцій.

В п'ятій категорій акцентуємо увагу на понятті «система заходів» – це основна ознака податкового контролю. В визначенні «системи заходів» акцентуємо на активному взаємозв'язку методів, форм та прийомів податкового контролю, які взаємодіють між собою та з іншими складовими фінансового контролю. Забезпечення взаємозв'язку реалізується контролюючими органами з цілю наступного контролю за правильністю нарахування, своєчасністю та повнотою сплати податків і зборів до бюджету та цільових фондів.

До сьомої категорії віднесемо такі складові, як «забезпечення міри відповідальності та здійснення примусових податкових вилучень». Але зауважимо що в цій складовій занадто вузька спрямованість діяльності, яка скоординована лише на примусові вилучення, а також на виявлення підстав для застосування заходів відповідальності за вчинення податкового правопорушення. Слід зазначити, що все логічно та завдяки податковому контролю можуть з'ясуватись деякі підстави задля додаткових надходжень до бюджету, але в випадку доведення наміру до логічного кінця,

відбудеться настання відповідальності. Зауважимо, що сфера дії податкового контролю не обмежується цією ознакою та значним завданням є аналітична робота, яка скоординована на наукове прогнозування надходжень до бюджетів, а також на профілактичну діяльність.

Слід зазначити, що важливим елементом задля визначення особливостей податкового контролю є його ціль та завдання.

Так, щодо завдання податкового контролю то, насамперед, слід, зазначити що він є невід'ємною складовою фінансової діяльності держави щодо планового формування централізованих фондів грошових коштів. Але особливе місце фіскального контролю полягає в підвищенні ефективності надходження податків та інших обов'язкових платежів. Однак, на нашу думку заслуговують уваги й додаткові завдання до яких треба включити забезпечення правильного обчислення, повного та своєчасного внесення єдиного податку до бюджету, забезпечити попередження порушень податкового законодавства та відшкодування збитків, завданих державі в результаті порушення платниками податків своїх податкових обов'язків. Щодо виявлення сутності податкового контролю, вважаємо за необхідним визначити його об'єкт, предмет і суб'єктний склад та принципи.

Об'єктом податкового контролю є відносини в сфері справляння податків та зборів, відносини, що виникають в ході реалізації податкового контролю та притягнення порушників податкового законодавства до відповідальності.

Щодо предмета податкового контролю, то це правильність обчислення, повнота і своєчасність сплати податків. Також при здійсненні податкового контролю використовують різні джерела інформації, а саме дані, які зазначені в реєстрах податкового обліку та звітності та в документах валютного, банківського або митного контролю.

З вищевказаного зрозуміло, що достовірність і повнота інформації щодо об'єктів оподаткування визначають предмет податкового контролю. Зауважимо, що законодавець може делегувати свої повноваження щодо перевірки правильності обчислення і своєчасності сплати податків та зборів на центральний орган виконавчої влади, котрий за своїм функціональним призначенням є найбільш компетентним для їх здійснення. Адже, саме податкові органи являються найбільш компетентними для провадження податкового контролю.

Щодо суб'єктів податкового контролю то це службові та посадові особи фіскальних органів, котрі здійснюють заходи перевірки щодо дотримання податкового законодавства, також податкові органи взаємодіють: з фізичними і юридичними особами, що є платниками податків з приводу сплати податків, а також щодо відповідальності за податкові правопорушення; органами виконавчої

влади щодо організації збору податків; з контролюючими органами щодо здійснення контрольних функцій; з банківською системою з питань аналізу надходження податків тощо; з правоохоронними органами задля вирішення конфліктів з платниками податків, а також притягнення або звільнення їх до/від відповідальності.

Зміст податкового контролю, відповідно до чинного законодавства України, складається з: перевірки виконання фізичними та юридичними особами своїх податкових обов'язків, а саме сплати податків і зборів; перевірки відповідності значних витрат фізичних осіб їх доходам; перевірки додержання банками обов'язків, передбачених податковим законодавством; виявлення певних проблемних платників податків; перевірки взяття на податковий облік та виконання пов'язаних з цим обов'язків платниками податків; перевірки виконання обов'язків щодо обчислення податковими агентами, утримання у платників та перерахування податків і зборів до відповідного бюджету; перевірки правильності ведення бухгалтерського обліку, своєчасного подання податкових декларацій, а також вірних даних; перевірки дотримання платниками податків процесуального порядку, визначеного податковим законодавством; виявлення правопорушників та притягнення їх до відповідальності; попередження та припинення порушень податкового законодавства; відшкодування фінансової шкоди, заподіяної державі через невиконання платниками податків та іншими особами обов'язків, передбачених податковим законодавством.

Охарактеризовуючи податковий контроль звернемо увагу на принципи його функціонування, які розглянемо крізь систему принципів безпосередньо самого оподаткування.

Зазначимо, що податковий контроль має систему принципів, які є фундаментальними та запускають механізм податкового контролю. Адже, для результативного функціонування податкового контролю необхідно, щоб податкові органи ґрунтували свою діяльність на сукупності методів та прийомів оподаткування, а також керувалися основоположними принципами оподаткування.

Підкреслюємо, що в Податковому кодексі України не зазначені основні принципи здійснення податкового контролю. Втім, ми вважаємо, що вжиття принципів податкового контролю не має допускати заподіяння шкоди платнику податків або його майну, а також зберігання, поширення та використання інформації щодо платника податків, котру отримано з порушенням норм Конституції України та Податкового кодексу України.

На нашу думку, принципи податкового контролю можна розділити на декілька груп за різними ознаками.

До першої групи принципів податкового контролю віднесемо ті, що покликані забезпечувати захист прав та законних інтересів, також їх можна зазначити як загально правові: законності, юридичної рівності, дотримання прав людини і громадянина, гласності, захисту прав і інтересів платників податків. Так, включення таких принципів до даної групи зумовлене тим, що вони є міжгалузевими та мають бути притаманні будь-якому правовому механізму, отже й механізму здійснення податкового контролю.

До другої групи принципів, можна віднести принципи контролю: відповідальності, незалежності, об'єктивності та достовірності, документального оформлення результатів перевірки, взаємодії та обміну інформацією з правоохоронними органами, які, уповноважені на здійснення контрольних функцій.

До третьої групи віднесемо принципи єдності, територіальності, загальності, презумпції сумлінності платників податків та інших зобов'язаних осіб, додержання податкової таємниці, відшкодування шкоди, завданої неправомірними діями при проведенні податкового контролю.

Отже, проаналізувавши дослідження вчених, визначивши цілі, завдання, принципи, способи здійснення податкового контролю можемо визначити такі його особливості: 1) являє собою спеціальний вид державного фіскального контролю, що передбачає дві складові: а) здійснюється державними фіскальними органами та уповноваженими особами, що є спеціальними суб'єктами, які наділені державою спеціальною компетенцією, а саме щодо оподаткування; б) здійснюється щодо спеціального об'єкта – це централізовані та децентралізовані грошові фонди; 2) містить контроль за дисципліною у галузі оподаткування, що включає широкий підхід до змісту податкового контролю; 3) визначається цілеспрямованістю, має на увазі спрямованість об'єкта контролю; 4) податковий контроль взаємопов'язаний з матеріальними засобами; 5) формулює відносини влади й підпорядкування, що виражаються в фіскальних функціях держави та має чітко виражений імперативний характер; 6) податковий контроль забезпечується через сукупність дій владних та зобов'язаних суб'єктів.

Література

1. Лімська декларація керівних принципів контролю: прийнята IX Конгресом Міжнародної організації вищих контролюючих органів (ІНТОСАЙ) 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/604_001#Text.

2. Кучерявенко М. П. Податкове право України : академ. курс : підручник. Київ : Всеук. асоц. видавців «Правова єдність», 2008. 701 с.

3. Вінницький Д.В. Податкове право: підручник для бакалаврів. Москва : Юрайт, 2013. 397 с.

4. Воїнова Т. С. Організація податкового аудиту на підприємстві Харків : ХДЕУ, 2002. 129 с.

5. Романовський М. В. Податки і оподаткування: підручник. Москва Юрайт, 2014. 441 с.

6. Едрінова В. М. Сутність і елементи податкової політики. Москва: Фінанси і кредит, 2005. № 5. С. 37–40.

7. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. №2755-VI. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

8. Онищенко В. О. Податковий аудит : навч. посіб. Ірпінь : Акад. ДПС України, 2003. 398 с.

9. Хмільовська К. В. Організаційні засади податкового контролю. *Фінанси України*. 2003. № 2. С. 50–58.

Анотація

Татарова Т. О. Сутність та особливості податкового контролю. – Стаття.

Статтю присвячено визначенню сутності та змісту податкового контролю. Визначено основні ознаки, цілі та особливості податкового контролю. Проаналізовано сутність податкового контролю як виду фіскального контролю та його роль. Визначено основні способи та принципи організації податкового контролю.

Для стабільності будь-якої держави важливу роль відіграє стан її економічної системи, під якою розуміють стан економіки й інститутів влади, за якого забезпечується гарантований захист національних інтересів, соціальний напрямок розвитку країни в цілому, достатній навіть за найбільш несприятливих умов розвитку внутрішніх і зовнішніх процесів. Однією з найважливіших складових економічної системи є податки.

Зростання їх ролі та значення у формуванні доходної частини державного бюджету країни в умовах реформування та економічної кризи зумовило необхідність виокремлення з державного фінансового контролю самостійного виду контролю, який пов'язаний із перевіркою, по-перше, законності та правильності формування платниками податків податкової бази, по-друге, нарахування та повного і своєчасного перерахування податків до бюджетної системи країни – податкового контролю.

Ключові слова: податковий контроль, особливості податкового контролю, принципи податкового контролю, фіскальний контроль.

Аннотация

Татарова Т. А. Сущность и особенности налогового контроля. – Статья.

Статья посвящена определению сущности и содержания налогового контроля. Определены основные

признаки, цели и особенности налогового контроля. Проанализированы сущность налогового контроля как вида фискального контроля и его роль. Определены основные способы и принципы организации налогового контроля.

Для стабильности любого государства важную роль играет состояние ее экономической системы, под которой понимают состояние экономики и институтов власти, при котором обеспечивается гарантированная защита национальных интересов, социальное направление развития страны в целом, достаточный даже при самых неблагоприятных условиях развития внутренних и внешних процессов. Одной из важнейших составляющих экономической системы являются налоги.

Рост их роли и значения в формировании доходной части государственного бюджета страны в условиях реформирования и экономического кризиса обусловило необходимость выделения из государственного фискального контроля самостоятельного вида контроля, связанный с проверкой, во-первых, законности и правильности формирования налогоплательщиками налоговой базы, по-вторых, начисления и полного и своевременного перечисления налогов в бюджетную систему страны – налогового контроля.

Ключевые слова: налоговый контроль, особенности налогового контроля, принципы налогового контроля, фискальный контроль.

Summary

Tatarova T. O. The essence and features of tax control. – Article.

The article is devoted to defining the essence and content of tax control. The main features, goals and features of tax control are defined. The essence of tax control as a type of fiscal control and its role are analyzed. The basic ways and principles of the organization of tax control are defined.

The state of its economic system plays an important role in the stability of any state. One of the most important components of the economic system is taxes.

The growth of their role and importance in the formation of the revenue side of the state budget in the reform and economic crisis has necessitated the separation of public financial control of an independent type of control, which is associated with checking, first, the legality and correctness of taxpayers -second, accrual and full and timely transfer of taxes to the budget system of the country – tax control.

Key words: tax control, features of tax control, principles of tax control, fiscal control.